

VÁZLATOK

XXVII. A nagy földi légkörzés

Föld gömb alakja → a napsugarak beesési szögének különbsége → legnagyobb felmelegedés az Egyenlítőnél → alacsony (A) légnyomású terület → legkisebb felmelegedés a sarkvidékeken → maga (M) légnyomású terület

60. szélességi fokon **alacsony nyomású terület** → **felszálló** légmozgás

30. szélességi fokon **magas nyomású terület** → **leszálló** légmozgás

→ nem magyarázhatók a hőmérsékleti okokkal

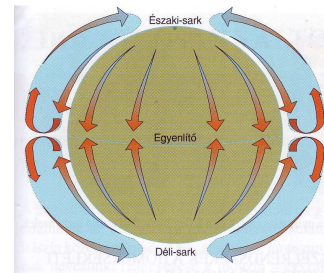
→ kialakulásuk a **ciklonokkal** és **anticiklonokkal** hozható kapcsolatba

↓ ↓
a **futóáramlásokban** alakulnak ki

Futóáramlás: a 30° és a 40° szélesség között észlelhető, 8-12 km-es magasságban megfigyelhető különlegesen erős szél

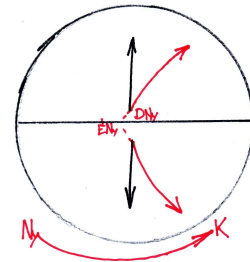
Nagy földi légkörzés: az eltérő nyomású területek közti légcseré

→ ha a Föld nem forogna → Egyenlítőtől a sarkok felé a meleg, a sarkoktól az Egyenlítő felé a hideg légtömegek áramlanának

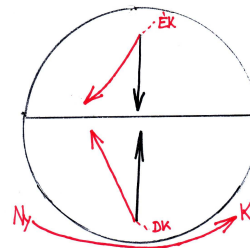

→ a Föld forog → **eltérítő erő** → (*induló, fékező autóbusz!*) a különböző sebességgel mozgó területek között → **módosítja a légtömegek útját**

→ **gyorsabb** felől a **lassabb** irányába → **előre bukás**

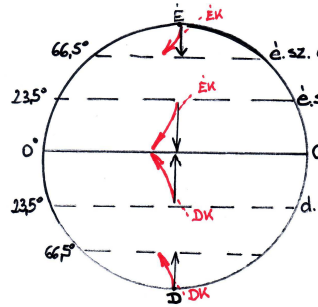
→ **lassabb** felől a **gyorsabb** irányába → **lemaradás**

A felszín közeli légrétegekben **3 nagy szélrendszer** alakult ki:

1. **keleties sarki szelek** (hideg övezetben)
2. **nyugatis szelek** (mérsékelt övezetben)
3. **keleties passzátszelek** (forró övezetben)

Keleties szelek

PASSZÁTSZELEK

Egyenlítő → nagy felmelegedés → felszálló légáramlat → szélcsend → lehülés → felhőképződés, bő csapadék (*mindennapos esők öve*) → 2-4 km magasságban szétáramlás → 30° szélesség tájékán leszállás → szélcsend → súrlódás → felmelegedés → szárít, nem ad csapadékot = trópusi sivatagok → derült száraz idő → **a felszín közelében visszaáramlás a téritőktől az Egyenlítő felé = passzát szél** → lassabb területről gyorsabb terület felé halad → K-felé kitérül → iránya: **északi félgömbön ÉK-i; déli félgömbön DK-i.**

NYUGATIAS SZELEK

30° és a 60° szélességi körök között → a futóáramlások hajtják a ciklonokat és az anticiklonokat → iránya: **NY-i** → az óceán felől párában gazdag légtömegeket szállítanak → a kontinensek nyugati pereme csapadéokban gazdag (óceáni éghajlat) → a csapadék mennyisége NY-K irányban folyamatosan csökken

KELETIES SARKI SZELEK

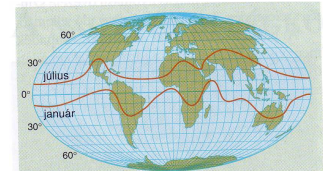
Sarkvidék → hideg → magas légnyomás → a levegő É-ra ill. D-re áramlik → lassabb területről gyorsabb terület felé → K-felé kitér → **északi félgömbön ÉK-i, a déli félgömbön DK-i** irányúvá válik.

HŐMÉRSÉKLETI EGYENLÍTŐ

A szélrendszerek övezetei nem különülnek el élesen egymástól → betörnek egymás területére.

Csillagászati Egyenlítő: a Föld legszélesebb pontjait összekötő vonal

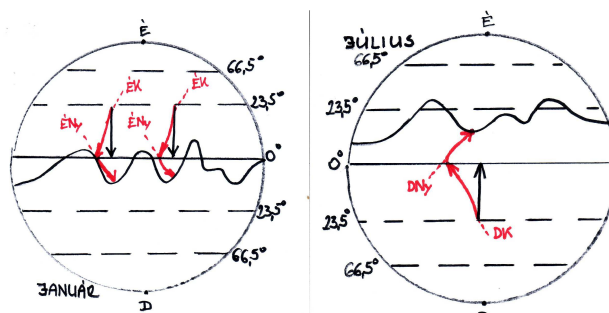
Hőmérsékleti egyenlítő: a Föld évszakosan legmelegebb pontjait összekötő izoterma vonal

A két egyenlítő nem esik egybe.

A **csillagászati (földrajzi) Egyenlítő** helyzete **állandó** → a **hőmérsékleti egyenlítő** helyzete **évszakonként változik** a Föld **tengelyferdeségéből** (*felmelegedési különbség*) adódóan.

A hőmérsékleti egyenlítő nyáron az északi, télen a déli félgömbre tolódik át → trópusi övezet térítői öv → leszálló légáramlat → a passzátszél a csillagászati Egyenlítőig lassabb terület felől gyorsabb felé halad → lemarad → az *északi félgömbön ÉK*-i, a *déli félgömbön DK*-i irányú lesz

→ átlépve a csillagászati egyenlítőt gyorsabb terület felől lassabb felé halad → előre bukik → az *északi félgömbön ÉNY*-i, a *déli félgömbön DNY*-i irányúvá válik.